

Bostadsutskottets yttrande

1984/85: 6 y

om ledningen av befolkningsskyddet och räddningstjänsten (prop. 1984/85: 161)

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85: 161 om ledningen av befolkningsskyddet och räddningstjänsten jämte eventuella motioner.

Bostadsutskottets yttrande omfattar i huvudsak de delar av propositionen och motionerna som avser räddningstjänsten och det föreslagna nya statens räddningsverk.

Till bostadsutskottet har under den allmänna motionstiden hänvisats motion 1984/85: 1526 (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motion 1984/85: 1520 (c) om lokaliseringen av statens räddningsverk. Bostadsutskottet överlämnar – under förutsättning av försvarsutskottets medgivande – motionen till försvarsutskottet. Motionen behandlas i detta yttrande.

Propositionen

I propositionen behandlas frågor om samordning av den centrala ledningen av räddningstjänsten i fred och civilförsvarsverksamheten mot bakgrund av 1982 års riksdagsbeslut om totalförsvaret och den utredningsverksamhet som bedrivits med avseende på nämnda samordning. Det föreslås att civilförsvarsstyrelsen och statens brandnämnd fr. o. m. den 1 juli 1986 läggs samman till en ny central myndighet, statens räddningsverk. Till verket föreslås knuten den samordningsfunktion avseende beredskapsåtgärder mot kärnkraftsolyckor som ävilar statens strålskyddsinstitut.

Propositionen innehåller också bl. a. förslag om de principer som bör gälla för utbildningen av personal för räddningstjänst och sotningsväsende.

Propositionen skall ses i sammanhang med den samtidigt beslutade propositionen 1984/85: 160 om ledningen av de civila delarna av totalförsvaret.

Motionerna

De motioner som behandlas i yttrandet är

dels den under den allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 1984/85:

1 Riksdagen 1984/85. 19 saml. Nr 6 y

1526 av Jan Hyttring m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motion 1984/85: 1520 anförts om lokalisering av statens räddningsverk.

dels de med anledning av proposition 1984/85: 161 väckta motionerna 1984/85:

3082 av Hugo Bergdahl (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar om en lokalisering av räddningsverket till Västerås.

3083 av Magnus Persson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att sprängämnesinspektionens uppgifter och verksamheten vid sjöfartsverkets enhet för landtransporter av farligt gods redan från början förs till det i proposition 1984/85: 161 föreslagna statens räddningsverk.

3084 av Per Petersson m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres

1. rörande räddningsverkets organisation och verksamhetsinriktning,
2. att centrala och regionala myndigheter skall kunna utfärda föreskrifter och anvisningar för planläggning och genomförande av skydd och räddningstjänst,
4. att särskild utbildning av sotningsväsendets personal för energihushållningsuppgifter ej bör ske.

Bostadsutskottet

I propositionen diskuteras huruvida sprängämnesinspektionen och sjöfartsverkets uppgifter avseende transport av farligt gods bör — så som föreslagits av CESAM-kommittén (Kn 1982: 03) — föras över till det nya verket. Departementschefen är inte beredd att nu förorda att så sker.

Beträffande *sprängämnesinspektionen* finner departementschefen att det föreligger ett klart samband mellan dess och statens brandnämnds verksamheter bl. a. med avseende på förebyggande åtgärder och uppbyggnaden av beredskapen. Samarbetsbehovet förstärks i framtiden, anser departementschefen.

Andra uppgifter för sprängämnesinspektionen har mer karaktär av produktkontroll och har inte direkt samband med den nya myndighetens verksamhet, anför departementschefen vidare. Viss risk för förlust av kompetent personal i förening med att inspektionen är en relativt ny myndighet med påtagligt liten administration, talar för att endast begränsade rationaliseringsvinster kan nås. Departementschefen aviserar att han avser att återkomma i frågan om ett införlivande av inspektionen med räddningsverket inom två år om den nu valda lösningen inte är tillfredsställande.

Frågan berörs i motionerna 3083 (s) och 3084 (m) yrkande 1, båda motionerna såvitt nu är i fråga. I den senare motionen biträds propositions-

förslaget i denna del, medan motionärerna i den förra motionen däremot förordar att sprängämnesinspektionens uppgifter redan från början förs till räddningsverket. Att pröva inspektionens ställning om två år är enligt motionärerna ingen ändamålsenlig lösning. Risk finns för viss oro hos personalen, varför även enligt regeringens förslag kompetensförluster kan uppkomma. Att inspektionen är en ny myndighet anses inte utgöra något avgörande skäl att sammanföra den med verket redan från början. Att vänta några år innebär enligt vad i s-motionen anförs att verksamhetsgrenarna inte får fullgoda möjligheter att växa in i den nya organisationen.

Bostadsutskottet finner inga stora åsiktsskillnader föreligga mellan propositionen och s-motionen. Sålunda framhålls både i departementschefens anförande och i motionen värdet av en samordning mellan inspektionens verksamhet och räddningsverket. Dock kan det enligt utskottets uppfattning vara vissa fördelar förenade med att som regeringen förordar i propositionen avvakta något innan ställning tas till frågan om sprängämnesinspektionen skall införlivas med räddningsverket. Bostadsutskottet föreslår att försvarsutskottet tillstyrker propositionsförslaget, vilket vunnit anslutning i motion 3084 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga, och avstyrker motion 3083 (s) såvitt nu är i fråga.

Sjöfartsverkets uppgifter avseende transport av farligt gods passar enligt departementschefens uppfattning väl in i räddningsverkets uppgifter. Personal som handlägger dessa frågor finns för närvarande hos brandnämnden och kommer att finnas i räddningsverket med hänsyn till att olyckor med sådant gods ofta sker under transporterna. Transporter av farligt gods till sjöss hör nära samman med frågor om sjösäkerhet och fartygskonstruktion och bör därför ligga kvar på sjöfartsverket. Det internationella samarbetet är olika för land- resp. sjötransporter. Enligt departementschefen talar övervägande skäl för att ansvaret för transporter på land samlas inom räddningsverket.

Emellertid har sjöfartsverket endast i två år haft hand om frågorna om transport av farligt gods. Av personalskäl vore det enligt departementschefen en nackdel med en flyttning av verksamheten nu. Samordningen mellan myndigheterna bör förbättras. Departementschefen uttalar att han avser att även i denna fråga noga följa utvecklingen och återkomma inom två år om det visar sig att lösningen inte är tillfredsställande.

Bedömningen att det bör anstå med överförandet av sjöfartsverkets uppgifter avseende landtransporterna av farligt gods delas inte i motionerna 3083 (s) och 3084 (m) yrkande 1 båda yrkandena såvitt nu är i fråga. Motionärerna i den förstnämnda motionen pekar bl. a. på att personal som handlägger sådana frågor kommer att finnas i det nya verket och att den i propositionen föreslagna organisationen kan leda till dubbelarbete. I den sistnämnda motionen anges att skäl saknas att avvakta med införandet i två år. Motionärerna anför bl. a. att hänsynen till personalen talar för att organisationen tar fast form så snart som möjligt.

Bostadsutskottet ansluter sig till departementschefens och motionärernas bedömning att det finns ett nära samband mellan sjöfartsverkets uppgifter i fråga om landtransporter av farligt gods och det föreslagna räddningsverkets motsvarande arbete. Enligt bostadsutskottets uppfattning skulle det i längden bli administrativt ohanterligt och orationellt från säkerhetssynpunkt med en fördelning av ansvaret på två myndigheter. Betydande skäl talar således för att räddningsverket får ta över det fulla ansvaret för landtransportfrågorna.

Om det av olika skäl inte är möjligt att detta sker redan när verket inrättas den 1 juli 1986 anser bostadsutskottet att en sammanföring av uppgifterna inte bör anstå under någon längre tid därefter. Tillräckliga skäl saknas sålunda att avvakta med ett beslut i frågan i två år. Det kan inte heller anses erforderligt att frågan ånyo av regeringen redovisas för riksdagen.

Försvarsutskottet bör enligt bostadsutskottets uppfattning föreslå riksdagen att med anledning av motionerna 3083 (s) och 3084 (m) yrkande i båda yrkandena såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna vad bostadsutskottet anfört om att räddningsverket skall ges ansvaret för landtransporter av farligt gods och om vikten av att åtgärder vidtas så att den nu förordade samordningen kan ske utan onödig tidsutdräkt.

Farhågor har enligt vad som angivits i propositionen förts fram för att det förebyggande arbetet eller den föreskrivande och inspekterande funktionen skall få en blygsam roll i den nya myndigheten. Det förebyggande arbetet skall enligt departementschefen bli ett väsentligt inslag i myndighetens verksamhet. Bostadsutskottet vill stryka under vikten av att arbetet ges den tyngd som i propositionen förordats.

I propositionen föreslås att räddningsverket *lokaliseras till Karlstad*. Som skäl anges att den personalmässigt dominerande civilförsvarsstyrelsen redan finns där. Tanken att ha verksamheten på mer än ett ställe avvisas.

Karlstad är också den föreslagna lokaliseringsorten i motion 1526 (c) vari hänvisas till regionalpolitiska skäl. I motion 3082 (fp) föreslås däremot att räddningsverket lokaliseras till Västerås. Motionären hänvisar till att flera remissinstanser varit tveksamma till Karlstad, bl. a. därför att den del av personalen som ingår i samordningen på freds räddningssidan inte skulle flytta med. I Västerås finns lokaler för det nya verket och god tillgång på bostäder, skolor, barnomsorg m. m. Kommunikationerna är också goda och kan väntas bli ändå bättre. Motionären anför att riksdagen nu har ett tillfälle att effektuera sitt uttalande från 1979 om att Västeråsregionen skulle kompenseras för förlusten av flygflottiljen F 1.

Motionären har i en fråga till försvarsministern, besvarad den 9 april 1985, aktualiserat sina önskemål om en lokalisering till Västeråsregionen.

Bostadsutskottet — som inte vill anlägga några regionalpolitiska synpunkter på lokaliseringsfrågan — ansluter sig till bedömningar i propositionen

nen. Tanken på en sammanslagning av civilförsvarsstyrelsen och brandnämnden är starkt förbunden med en gemensam placering av det föreslagna verkets olika enheter. Att förlägga räddningsverket till annan ort än Karlstad, där civilförsvarsstyrelsen redan finns, torde inte kunna förverkligas utan betydande praktiska nackdelar. Utskottet föreslår därför försvarsutskottet att tillstyrka förslaget i propositionen och motion 1526 (c) samt att avstyrka motion 3082 (fp).

I propositionen föreslås att det nya räddningsverket skall få *befogenhet att utfärda föreskrifter* för planeringen av samverkan vid räddningsinsatser och för räddningstjänsten i krig. I första hand anser departementschefen dock att verket bör påverka verksamheten med allmänna råd.

I motion 3084 (m) yrkande 2 begärs ett riksdagens tillkännagivande av att centrala och regionala myndigheter skall kunna utfärda föreskrifter för planläggning och genomförande av skydd och räddningstjänst. Motionärerna finner det otillräckligt att verksamheten inriktas med allmänna råd.

Bostadsutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen. Det är — i motsats till vad som antyds i motion 3084 — sålunda inte fråga om att verket enbart skall styra verksamheten med allmänna råd. Den närmare avvägningen av hur styrningen bör utformas: i föreskriftsform eller med hjälp av allmänna råd, bör överlämnas åt regeringen och den nya verksledningen. Motionärerna har heller inget konkret förslag på denna punkt. Bostadsutskottet föreslår såvitt avser bostadsutskottets beredningsområde att försvarsutskottet avstyrker motion 3084 (m) yrkande 2.

Mot bakgrund av bl. a. riksdagens beslut om utvecklad kommunal energiplanering m. m. (prop. 1984/85: 5, BoU 6), vari godkändes att personal inom sotningsväsendet skall få kompletteringsutbildning inom energihushållningsområdet, föreslås i propositionen att detta utbildningsinslag också bör ingå i den grundläggande utbildning som föreslås för personalen i sotningsväsendet.

Detta förslag bemöts i motion 3084 (m) yrkande 4 vari hemställs att riksdagen ger till känna att *särskild utbildning av sotningsväsendets personal för energihushållningsuppgifter* ej bör ske. Motionärerna anser att det redan finns ett stort antal företag inom energisparområdet som kan handha dessa uppgifter. Någon särskild utbildning av sotningspersonalen behövs därför inte.

Bostadsutskottet ansluter sig till den uppläggning av utbildningen för sotningspersonalen som beskrivs i propositionen. Sedan riksdagen nyligen godkänt att kompletteringsutbildningen för den nu verkssamma sotningspersonalen skall få omfatta energihushållningsfrågor, är det naturligt att även den grundläggande utbildningen får omfatta dessa frågor. Någon konkurrenshämmande inverkan av att sotningspersonalen får denna ytterligare kompetens kan knappast befaras, eftersom det inte kan bli fråga om något tvång att anlita just sotningsväsendets personal i energihushållnings-

frågor. Bostadsutskottet föreslår därför försvarsutskottet att tillstyrka propositionen i nu berörd del och avstyrka motion 3084 (m) yrkande 4.

Vad i övrigt i propositionen anförts har inte givit bostadsutskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Stockholm den 2 maj 1985

På bostadsutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Maj-Lis Landberg (s), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m) och Rune Evensson (s).

Avvikande meningar

1. Befogenhet att utfärda föreskrifter

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Bostadsutskottet delar" och slutar "yrkande 2" hade bort lyda:

Enligt bostadsutskottets uppfattning kräver effektiviteten hos befolkningsskyddet och räddningstjänsten i krig att verksamheten redan i fredstid ägnas en stark planering i syfte att svara mot kritiska förhållanden. För att åstadkomma detta kan det inte anses vara tillräckligt att räddningsverket huvudsakligen litar till att utfärda allmänna råd. Större vikt än vad som framgår av propositionen bör läggas vid att reglera planläggning och verksamhet genom bindande föreskrifter. Detta bör försvarsutskottet med tillstyrkande av förslaget i motion 3084 (m) yrkande 2 föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna.

2. Utbildning av sotningsväsendets personal i energihushållningsfrågor

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Bostadsutskottet ansluter" och på s. 6 slutar "yrkande 4" hade bort lyda:

Bostadsutskottet kan inte ansluta sig till propositionsförslaget beträffande utbildning åt sotningspersonalen i energihushållningsfrågor. Behovet av rådgivare på detta område får redan anses täckt av företag som nu är verksamma på marknaden. Att med statligt stöd ge sotningsväsendet den föreslagna utbildningen riskerar att snedvrida konkurrensen. Försvarsutskottet bör därför föreslå riksdagen att avslå propositionen i denna del och bifalla motion 3084 (m) yrkande 4.